

Statusrapport for frivilligheten
Frivillighet Norges årsrapport 2016

FORVALTE
FRAMTIDAS
FRIVILLIGHET

FRIVILLIGHET
NORGE

Forsiden: Bildet er fra Frivillig.no-kampanjen kalt "En omvendt innsamlingsaksjon" med mål om å få flere organisasjoner til å kommunisere sitt behov for frivillige. (Foto: Fahil Anweri).

Frivillighet Norges

Årsrapport består av to deler: en statusrapport for frivilligheten og den tradisjonelle årsrapporten. Da medlemsorganisasjonene vedtok en ny strategi for Frivillighet Norge i 2013, var et av tiltakene å «utvikle indikatorer og undersøke utviklingen i medlemsorganisasjonenes rammebetingelser [og] holde politikerne enda mer til ansvar for organisasjonenes rammebetingelser». Statusrapporten bidrar til dette. Her går vi hvert år gjennom frivillighetens økonomiske rammebetingelser, status for forenklingsarbeidet, hvor forutsigbare organisasjonenes rammebetingelser er, status for forskning om frivillighet og status for frivillighetspolitikken i kommunene. I rapporten baserer vi oss på forskning, data fra medlemsorganisasjonene, informasjon fra regjeringen, Frivillighetsbarometeret og vår egen kunnskap om sektoren, opparbeidet gjennom ti års drift. Vi peker også på kunnskapshull som bør tettes, slik at frivillige organisasjoner, politikere og byråkrater får den kunnskapen de trenger om status for frivilligheten.

Vi håper statusrapporten blir et nyttig verktøy for alle som er opptatt av frivillighetens betingelser i Norge, og at den gir et godt grunnlag for arbeidet med å skape større rom for frivilligheten i årene som kommer.

Større
for **ROM**
FRIVILLIGHETEN

Innhold

Generalsekretærens forord: Forvalte framtidens frivillighet	4
Del 1 – Statusrapport for frivilligheten	
Frivillighetens økonomiske rammevilkår	6
God forvaltning krever forenkling og forutsigbarhet	10
Forskning på omfanget av frivillig aktivitet	14
Forvaltning av frivillighetens myke beredskap	19
Del 2 – Frivillighet Norges årsrapport for 2016	
2016 i korthet	24
Styret	27
Årsmøte og nettverks- og arbeidsgruppemøter	28
Råd og utvalg	30
Høringsuttalelser	31
Sekretariatet	32
Resultat	33
Balanse	34
Medlemsorganisasjoner pr 31.12.2016	36

Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner. Vi arbeider for bedre rammevilkår for frivilligheten og økt forståelse for den store, viktige frivillige innsatsen i samfunnet.

Forvalte framtidens frivillighet

Norge ble nylig kåret til verdens lykkeligste land av FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling. Vi er velsignet med store ressurser i landet vårt. God forvaltning av naturressurser som olje, gass, fisk og skog har gitt oss materiell velstand. Men de viktigste ressursene finnes i menneskene som bor her. Hver og en av oss er med på å skape framtidens samfunn gjennom det vi kan, det vi vil og det vi gjør.

Frivillig sektor er selve juvelen i arvesølvet vårt. 100 000 frivillige lag og foreninger samler mennesker rundt aktiviteter og saker vi er opptatt av. Vi søker sammen og bruker våre ressurser til å skape aktivitet, engasjement, fellesskap, og liv og røre. Vi hjelper de som trenger det – og samtidig oss selv. Vi stiller opp når vi ser et behov. Og ikke minst hygger vi oss sammen.

Frivillige organisasjoner har i nesten 200 år dannet rammen for aktiviteter av alle

slag – alt fra merking av stier i skogen til folkeopplysning, humanitært arbeid, interessepolitikk, korsang, religion og idrett. Organisasjonsformer og innhold endrer seg, men frivilligheten består.

Frivilligheten skaper resultater på mange nivåer. De utallige aktivitetene land og strand rundt er de mest synlige. Uten dem ville Norge vært et kjedelig og kalde land. Resultatene er også økonomiske: Statistisk sentralbyrå anslår verdiskapingen i frivillig sektor i Norge til over 125 milliarder kroner årlig.

Men de kanskje viktigste resultatene er egentlig bi-effekter av frivilligheten. Frivillige organisasjoner drives av folk flest, uavhengig av både myndigheter og næringsinteresser. Det skaper tilhørighet, fellesskap og tillit. I møte med en verden hvor "post-truth" i 2016 ble kåret til årets ord av Oxford Dictionary, er dette noen av de viktigste verdiene vi har med oss.

Selv om Norge ofte omtales som "annerledeslandet" berøres også vi av trender som digitalisering, individualisering og migrasjon. Trendene påvirker frivillige organisasjoner direkte gjennom å åpne for nye verktøy, muligheter og metoder – og indirekte gjennom å påvirke folks oppfatninger, forventninger og vaner.

I tillegg til de store samfunnstrendene, står Norge overfor utfordringer på andre områder. De senere årene har staten pekt på frivilligheten som en del av løsningsen på samfunnsutfordringer innenfor blant annet helse og omsorg, integrering, økende sosiale ulikheter, folkehelse, barn og unges oppvekstvilkår, mulighet for å kunne delta i kultur- og fritidsaktiviteter over hele landet og bekjempelse av ensomhet.

Frivilligheten bidrar allerede på disse områdene. Samtidig finnes det muligheter til å gjøre mer. Selv om deltakelsen i frivillig-

Foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge

heten i Norge er rekordhøy, vet vi at det er mange som gjerne ønsker å bidra, men som ikke har blitt spurt. Frivilligheten har gode forutsetninger for å vokse og utvikle seg videre gjennom å inkludere enda flere.

Men dette skjer ikke av seg selv. På samme måte som vi har forvaltet naturressursene, må vi forvalte frivilligheten godt for å utnytte mulighetene og løse utfordringene.

For organisasjonene kan dette bety å ta i bruk nye verktøy, å rekruttere på nye måter i en mer mangfoldig befolkning og å (videre)utvikle aktiviteter og tilbud som engasjerer medlemmer og støttespillere –

gjern i samarbeid med det offentlige eller næringslivet.

For myndighetene betyr det å anerkjenne frivillighetens egenart, legge til rette for at frivillige organisasjoner kan utvikle seg i tråd med sine egne formål og medlemmenes ønsker og behov, og invitere frivilligheten til samarbeid – ikke bestille løsninger på problemer myndighetene har definert.

For næringslivet betyr det at samfunnsansvar i frivillighetslandet Norge blant annet må handle om å støtte og samarbeide mer med frivilligheten.

For folk flest betyr det å ikke være en passiv tilskuer til samfunnsutviklingen, men at vi engasjerer oss, bruker våre egne ressurser og skaper framtidens frivillighet sammen. Jeg er sikker på at frivilligheten bare blir viktigere for samfunnet vårt i årene som kommer.

Stian Slotterøy Johnsen
Generalsekretær

Frivillighetens økonomiske rammevilkår

Kapittelet om frivillighetens økonomiske rammevilkår inneholder fire punkter:

1. Utvikling i tilskudd til frivillig sektor
2. Kategorisering av forskjellige typer offentlig støtte
3. Utvikling av momskompensasjonsordningen
4. Samarbeid mellom frivilligheten og næringslivet

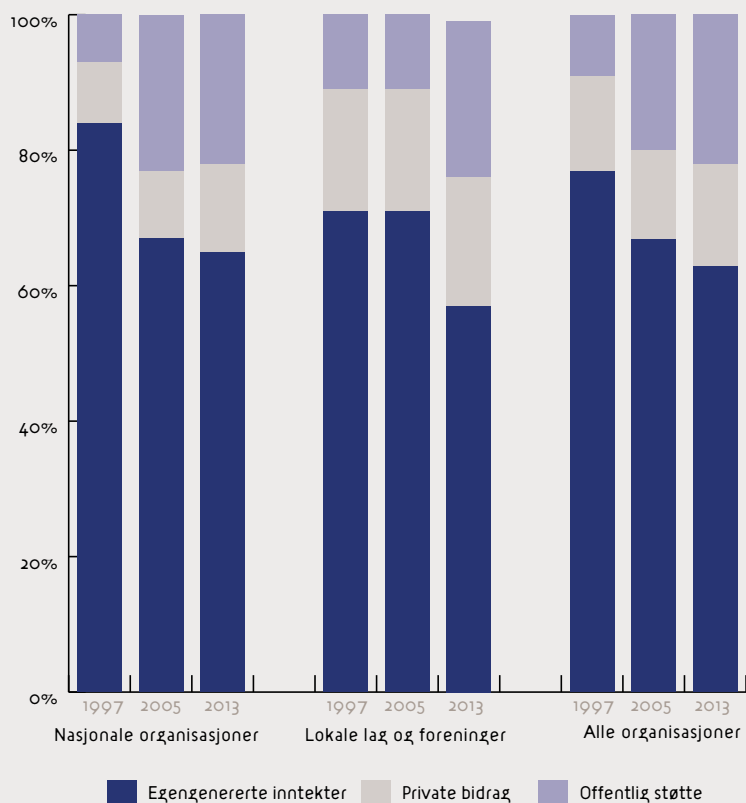
Utvikling i tilskudd til frivillig sektor

I notatet *Finansiering og rammevilkår: Delrapportering* gir Daniel Arnesen fra *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* et overblikk over utviklingen av finansieringen av frivillig sektor.

Som det fremgår av grafen har andelen offentlig støtte økt i forhold til private bidrag og egengenererte inntekter, om vi ser alle organisasjoner under ett. Deler av forklaringen på dette finner vi i hvilke tilskudd som kategoriseres som offentlig støtte.

Momskompensasjonsordningen som skal kompensere den momsen frivillige organisasjoner har betalt til staten, klassifiseres her som offentlig støtte.

Det samme gjelder spillemidlene, også de som var ment å kompensere tapet av automatinntekter etter at Norsk Tipping tok over drift av spilleautomater.

Kilde: Hopkinsundersøkelsen 1997, Organisasjonsarkivet 2005, Lokallagsundersøkelsen 2009, og Undersøkelse blant nasjonale organisasjoner 2013, som gjengitt i *Finansiering*

Frivillighet Norge mener:

Frivillighet Norge mener at Kulturdepartementet selv, eller ved hjelp av andre aktører, må føre en regelmessig oversikt over statsstøtten som gis til frivillig sektor som skiller mellom frie midler og bundne midler.

Dette er viktig å være klar over når man skal forklare utviklingen. Arnesen skriver (s. 33). ...[S]pillmidler, grasrotandel og momskompensasjon, som øker raskere enn de totale inntektene, er viktige vekst drivere i frivillig sektors økonomi. Dette er likevel langt fra nok til å kompensere for automatinntekter som ble enda høyere i 2006 og 2007 før de bortfalt”.

Kategorisering av forskjellige typer offentlig støtte

Både *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* og SSBs *Satellittregnskap for frivillig sektor* fører oversikt over hvor stor andel av frivillighetens inntekter som er egengenererte, private bidrag eller offentlige tilskudd. Det føres imidlertid ingen regelmessig oversikt over *hva slags* tilskudd som gis til frivilligheten. Derfor er det vanskelig å vite hvor stor del av

tilskuddene som gis som frie midler. I forbindelse med arbeidet med statsbudsjettet samler Kulturdepartementet inn informasjon om alle de statlige tilskuddsordningene til frivillig sektor, men uten å kategorisere tilskuddsordningene etter prosjektmidler og driftsmidler. Følgelig blir det også vanskelig å måle politikerne på løftene om at midlene som kanaliseres til frivilligheten i størst mulig grad skal gis som frie midler.

Utvikling i momskompensasjonsordning

Med unntak av hvileskjæret i 2012 viser grafen nedenfor at momskompensasjonsordningen gradvis har blitt forbedret fra den ble innført i 2009 og frem til og med år 2014. Fra 2014 har ordningen blitt

dårligere år for år. Forklaringen på dette er at momskompensasjonsbeløpet ikke har holdt tritt med økningen i søknadsgrunnlaget. Dersom bevilgningene til momskompensasjonsordningen øker i

samme takt som i perioden 2014-2016 vil ordningen fortsette å utvikle seg i negativ retning, slik den grå, prikkete linjen viser.

Frivillighet Norge mener:

- Det er urettferdig at et håndballag må betale moms på en PC de bruker til å føre regnskap og medlemsregister, mens private selskap som Statoil slipper å betale moms.
- Momskompensasjonsordningen må fullfinansieres og bli en rettighet for frivillige organisasjoner.
- Ordningens innretning må endres, for å sikre at kompensasjonen treffer momsutgiftene.
- Det må opprettes en ordning for momskompensasjon for investeringer i frivillighetseide bygg.

Estimat basert på at bevilgningen økes på samme nivå som i perioden 2014-2016 og at søknadsmengden øker med 7% pr år i perioden (økning i søknadsmengde fra 2015-2016 var 8%)

Samarbeid mellom frivilligheten og næringslivet

Næringslivets fokus på samfunnsansvar øker. For stadig flere private selskaper er ikke lenger samfunnsansvar et tilleggsavlat de føler seg forpliktet til å bidra med, men en del av kjernevirksomheten og en konkurransefordel. Frivilligheten har

lang tradisjon for å identifisere behov og skape løsninger. Det kan danne grunnlag for nye samarbeid med næringslivet, som på sin side kan bidra både økonomisk og med kompetanse og kapasitet til frivilligheten. Noen ganger trenger også

frivilligheten samarbeid med næringslivet for å realisere sine formål. Vi kan få til flere samarbeid, og vi kan jobbe bedre på tvers av sektorer. Sammen kan vi løse flere samfunnsutfordringer.

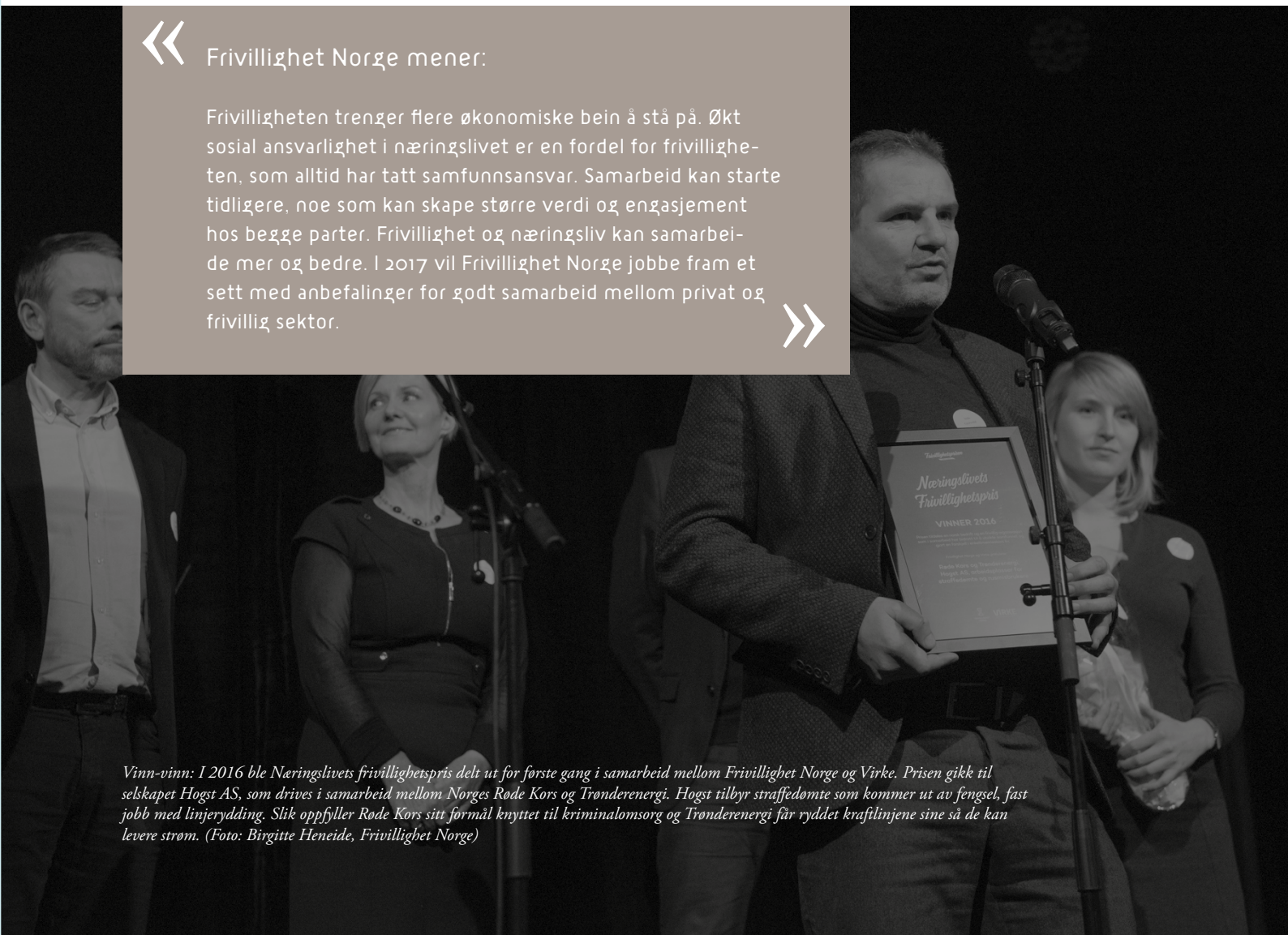

Frivillighet Norge mener:

Frivilligheten trenger flere økonomiske bein å stå på. Økt sosial ansvarlighet i næringslivet er en fordel for frivilligheten, som alltid har tatt samfunnsansvar. Samarbeid kan starte tidligere, noe som kan skape større verdi og engasjement hos begge parter. Frivillighet og næringsliv kan samarbeide mer og bedre. I 2017 vil Frivillighet Norge jobbe fram et sett med anbefalinger for godt samarbeid mellom privat og frivillig sektor.

Vinn-vinn: I 2016 ble Næringslivets frivillighetspris delt ut for første gang i samarbeid mellom Frivillighet Norge og Virke. Prisen gikk til selskapet Hogst AS, som drives i samarbeid mellom Norges Røde Kors og Trønderenergi. Hogst tilbyr straffedømte som kommer ut av fengsel, fast jobb med linjerydding. Slik oppfyller Røde Kors sitt formål knyttet til kriminalomsorg og Trønderenergi får ryddet kraftilinjene sine så de kan levere strøm. (Foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge)

God forvaltning krever forenkling og forutsigbarhet

Regjeringen har et mål om en enklere hverdag for folk flest. Det innebærer også en enklere hverdag for de frivillige organisasjonene. Forenkling frigjør tid og ressurser slik at frivillige kan bruke energien sin på aktivitetene og sakene de brenner for. Forutsigbarhet gjør det mulig

for organisasjoner å drive faste aktiviteter, å være demokratiske aktører og stabile samarbeidspartnere for det offentlige, blant annet på helse- og velferdsfeltet.

Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner vedtok på årsmøtet i desember 2013

11 krav til forenkling i frivillig sektor.

Kravene ble oversendt til blant annet daværende kulturminister Thorhild Widvey, som lovet å bedre situasjonen. Tabellen nedenfor viser kravene og hva som har skjedd fram til 2017.

Fargekoder

- Grønn: Innfridd
- Gul: Kravet er delvis innfridd
- Orange: Arbeid er satt i gang, men ikke ferdigstilt
- Rød: Ingen framdrift med å innfri kravet

Kulturminister Linda Hofstad Helleland og stortingspolitikere fra alle partier på Frivillighet Norges Topplederkonferanse 11. januar 2016. Temaet for konferansen var en fri og uavhengig frivillighet. (Foto: Nyebidder.no).

Krav fra frivillig sektor	Hva har skjedd?	Vurdering
1. Det må etableres en overordnet definisjon av frivillig organisasjon, som må brukes som inngangsport til alle regelverk som gjelder for frivillige organisasjoner	Regjeringen har ikke tatt initiativ til å ta i bruk Frivillighetsregisteret som felles definisjon av frivillig organisasjon på tvers av lover og regelverk. Det er mange bestemmelser som gjelder for frivillige organisasjoner, men ulike lover som skatteloven, lotteriloven, merverdiavgiftsloven og frivillighetsregisterloven har forskjellige definisjoner på hva som skal til for å regnes som en "støtteverdig" organisasjon. Dette gjør lovverket lite forutsigbart og vanskelig å forstå.	
2. Ferdigstill Frivillighetsregisteret	Det er utviklet en integrasjonsløsning for Frivillighetsregisteret og organisasjonenes medlemssystemer, som nå er i testfasen. Kulturdepartementet opplyser at de vil innføre tredjesifferkategorier når FN har oppdatert de internasjonale ICNPO-kategoriene Frivillighetsregisteret er basert på	
3. Hele staten må ta Frivillighetsregisteret i bruk som forenklingsverktøy	Frivillighetsregisteret er tatt i bruk som inngangskriterium i flere tilskuddsordninger, men brukes ikke som verktøy for å samkjøre søknads- og rapporteringsprosedyrer. En ny rapport KPMG har laget for Kulturdepartementet, viser at det er stort potensial for å forenkle tilskuddsordninger.	
4. Organisasjonene må få tilstrekkelig tid til å benytte statlig støtte på en god måte	Kulturdepartementet har lansert veilederen Forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner, hvor utfordringen er omtalt. Det er ikke innført en hovedregel om at midler som kommer sent på året kan overføres til neste år.	
5. Organisasjonene må få tilstrekkelig tid til å delta i høringer	I Regjeringens Frivillighetserklæring heter det at den vil "tilstrebe" tre måneders høringsfrist i saker som angår sektoren.	
6. Statlige ordninger for frivillige organisasjoner må være forutsigbare	Generelt er driftstilskudd mer forutsigbare enn prosjekttilskudd. Kulturdepartementet har et mål om at en større del av støtten til frivilligheten skal tildeles som driftstilskudd. Det er lite som tyder på at det har skjedd noen endring på dette området i praksis. Momskompensasjonen kunngjøres sent på året, og det er årlig usikkerhet knyttet til hvor mye denne utgjør for enkeltorganisasjonene.	
7. Erstatt det skjønnspregede kravet om "samfunnsnytte" med entydige kriterier	Staten opererer fortsatt med "samfunnsnytte" som begrep på pengespill- og lotteriområdet. I tillegg er begrepet "andreorientert" innført som kriterium for å motta spillemidler.	
8. Erstatt 14 definisjoner av "medlem" med én definisjon	Kulturdepartementet har vedtatt felles definisjoner på "tellende medlem" og "tellende lokallag". Dette følges opp i veilederen Forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner.	
9. Erstatt 10 definisjoner av "lokalt lag" med én definisjon		
10. Etabler entydige regler for hvem som kan delta i momskompensasjonsordningen	Det er satt i gang en prosess for å forbedre momskompensasjonsordningen med utgangspunkt i Deloittes anbefalinger. Det er fortsatt uklart hva resultatet blir.	
11. Styrk koordineringen av den statlige frivillighetspolitikken	Etter lanseringen av Frivillighetserklæringen har Kulturdepartementets rolle som koordinerende organ for Regjeringens frivillighetspolitikk blitt noe styrket. Kulturdepartementet sier mer midler vil gis som driftsstøtte, likevel foreslo Landbruks- og matdepartementet å gjøre driftsstøtte om til prosjektsøtte. Dette illustrerer fortsatt mangel på koordinering og helhetlig tankegang.	

Frivillighet Norge mener:

Etter at de 11 kravene til forenkling ble vedtatt og oversendt til politikerne har det vært en positiv utvikling. Flere prosesser er satt i gang, men arbeidet går sakte. Det er positivt at regjeringen har konkretisert mål for frivillighetspolitikken i Frivillighetserklæringen, og at forenkling og samordning er vektlagt. Det er imidlertid ikke etablert et system for oppfølging av erklæringen. Mot slutten av året ba Kulturdepartementet organisasjonene melde inn større og mindre utfordringer knyttet til organisasjonenes samhandling med det offentlige. Frivillighet Norge vil følge opp dette.

3-partssamarbeid

Frivillighet Norge har som mål å utvide samarbeidsavtalen med KS til et tre-parts samarbeid der regjeringen inngår. Saken ble grundig drøftet i den interne høringen blant våre medlemmer til regjeringen Solbergs frivillighetserklæring – som også ble behandlet i styret. Frivillighet Norge ser på Frivillighetserklæringen som første steg på veien mot en overordnet og forpliktende overenskomst mellom hele offentlig sektor og frivilligheten. Saken ble i 2016 tatt opp med både Kulturministeren og Statsministeren. Regjeringen har gitt uttrykk for at Frivillighetserklæringen vil være grunnlaget for frivillighetspolitikken fram til valget i 2017, men utelukker ikke at det kan være aktuelt å slutte seg til et 3-partssamarbeid på sikt.

Ideelle aktører på helse – og velferdsfeltet

Stortinget vedtok i 2016 ny lov og ny forskrift vedrørende lov om offentlig an-

skaffelser. Lovendringen er en konsekvens av et nytt EU direktiv som blant annet begrenser muligheten til å gjennomføre anbudskonkurranse kun for ideelle aktører.

Frivillighet Norge har i 2016 deltatt i det offentlige ordsifte i media, i høringer, i møte med regjeringen og med stortingsrepresentanter. Målet var at Stortinget skulle vedta en innkjøpspolitikk som gir et handlingsrom for offentlige innkjøpere til å velge ideelle aktører innenfor det nye lovverket. I tillegg har vi hatt tett dialog med de av våre medlemmer som driver institusjonsdrift i *Arbeidsgruppe institusjonsdrift* og med hovedorganisasjonen Virke for å samordne budskap i kommunikasjonen med beslutningstakerne underveis i prosessen.

Et samlet Storting gav en rekke føringer om å utnytte det handlingsrommet som

EU-direktivet åpner opp for. Regjeringen skal følge opp dette ved å utrede det juridiske handlingsrommet i EØS-regelverket nærmere i 2017. Dette kan føre til endringer i lovteksten.

Frivillighet Norge har i 2016 sittet i en referansegruppe i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). Referansegruppen ga innspill til en veileder rettet mot offentlige innkjøpere på helse- og sosialfeltet. Her har Frivillighet Norge fokusert på at veilederen bør vise til hvordan man kan velge ideelle aktører og at den blir så praktisk som mulig å bruke for kommunene.

*Foto: Statsminister Erna Solberg i samtale med generalsekretær i Frivillighet Norge Stian Slotterøy Johnsen og styreleder i Frivillighet Norge Sturla Stålsett under Arendalsuka august 2016.
(Foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge).*

Frivillighet Norge mener:

Frivillighet Norge mener det må være et mål at det utvikles ett overordnet dokument som uttrykker hvilke prinsipper som skal gjelde for det offentliges samhandling og dialog med frivillig sektor på alle områder.

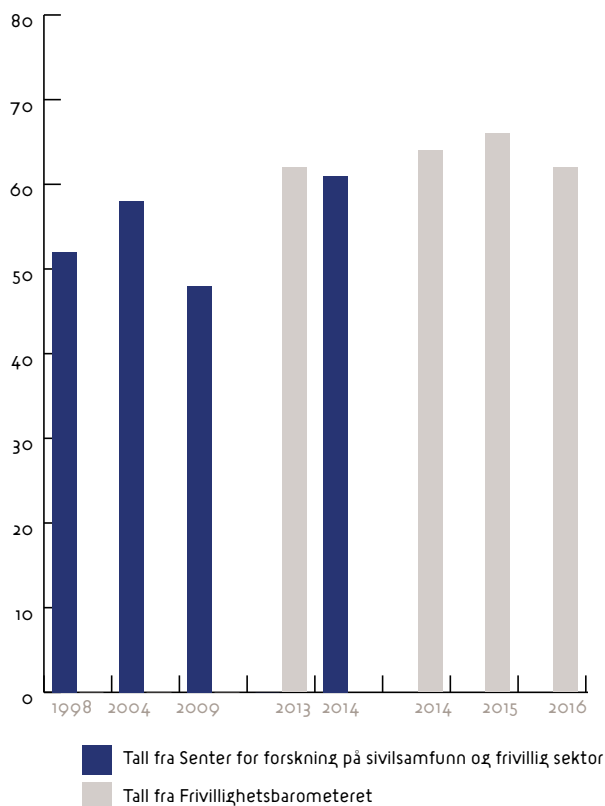

Forskning på omfanget av frivillig aktivitet

Dette kapittelet presenterer utviklingen i den frivillige deltakelsen i Norge. Videre presenteres utviklingen i verdiskapning denne deltakelsen og sektoren for øvrig representerer. Deretter tar kapittelet for seg rekrutteringsverktøyet Frivillig.no og hvordan dette har påvirket organisasjonenes rekrutteringsarbeid. Avslutningsvis presenteres en oversikt over de mest relevante forskningsrapportene som har blitt publisert i 2016.

Frivillig deltakelse i Norge

Andelen som gjør frivillig arbeid har holdt et jevnt høyt nivå de siste årene. I 2016 oppga 62 prosent i Frivillighetsbarometeret at de har gjort frivillig arbeid siste 12 måneder, 4 prosentpoeng lavere enn i 2015. Fortsatt er den norske frivillige deltakelsen i verdenstoppen.

Innvandrerers deltakelse i frivilligheten og sivilsamfunn

I en av undersøkelsene som danner grunnlaget for rapporten *Innvandrarar si deltaking i norsk frivilligliv* (2016) fikk *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor* en svarprosent på rundt 10 prosent. Forskerne bak undersøkelsen skriver at:

"Svarprosenten vart svært låg og fordelingane i utvalet tyder på at vi har å gjere

med det vi kan kalle eit ungt 'eliteutvalg' av innvandrarbefolkninga[...]For å kunne konkludere meir sikkert og på eit meir generelt grunnlag omkring personar med innvandrarbakgrunn si deltaking i norsk frivilligliv er det behov for grundigare og meir ressurskrevjande undersøkingar som gjev betre svarprosent og har eit meir representativt utval."

Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor undersøkte også innvandrerbefolkningens deltakelse i forbindelse

med rapporten *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner* i 2010. Denne rapporten viser at blant ikke-vestlige innvandrere med en botid på mer enn 5 år i Norge gjorde 36 % frivillig arbeid siste 12 måneder, mot 48 % av befolkningen forøvrig. Tallene i rapporten stammer fra en undersøkelse gjennomført i 2009. Dette er fortsatt det beste grunnlaget for å si noe innvandrerbefolkningens deltakelse selv om tallmaterialet har blitt gammelt.

Frivillighet Norge mener:

Frivillig sektor er en nøkkel til inkludering, og Frivillighet Norge mener det er et stort behov for å sette av ressurser til grundigere undersøkelser blant innvandrerbefolkningen som gir høyere svarprosent og mer representativt utvalg om innvandrerbefolkningens deltakelse og motivasjon for å delta i frivillig arbeid.

Foto: Mahmod Abdulhay er opprinnelig fra Syria og kom til Norge som flykning. Han ble frivillig i Caritas Norge og Stiftelsen Vestre Aker Frivillighetssentral gjennom Frivillig.no i 2016. Han kjører eldre og pensjonister på attraksjoner rundt Oslo en gang i uken. (Foto: Tånggrystan).

Antall årsverk i frivillig sektor

Dersom man legger sammen alle timene som befolkningen totalt sett utfører frivillig arbeid, får man en oversikt over hvor mange årsverk som blir utført i frivillig sektor.

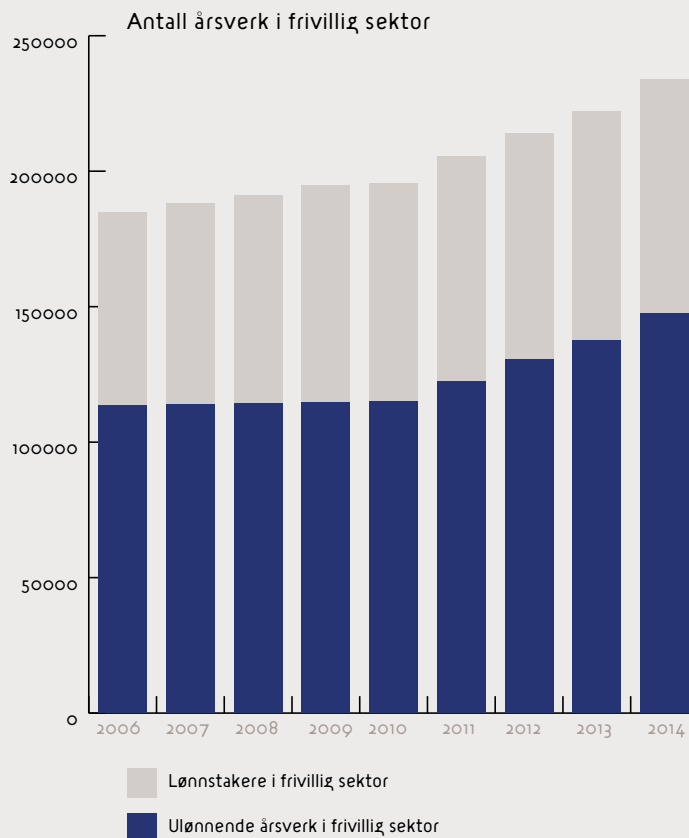
Det er først og fremst innenfor velferdstjenestene som leveres av frivilligheten det er ansatte. Kultur-, fritids og nærmiljøfeltet er dominert av frivillige. Som det fremgår av grafen har det vært en jevn økning både i antall frivillige årsverk og lønnende årsverk i frivillig sektor.

Verdiskapningen i frivillig sektor

Antall årsverk i frivillig sektor kan igjen omregnes til verdiskapning. Som det fremgår av grafen på neste side utgjorde verdiskapning av det frivillige arbeidet alene nesten 72 milliarder kroner. Tallet har gått noe ned fra 2013 fordi SSB verdsetter hver time frivillig arbeid med et lavere kronebeløp enn det de gjorde året før. Den totale verdiskapningen i frivillig sektor utgjorde i 2014 125,5 milliarder kroner.

Nye rekrutteringsmetoder gir vekst i frivillig sektor

Forskere har lenge pekt på at folk i stadig større grad ønsker å engasjere seg i konkrete saker og aktiviteter. Samtidig er det vanskelig å få øye på den store bredden av aktiviteter man kan bidra til i lokale frivillige organisasjoner – spesielt for personer som ikke har et stort sosialt nettverk.

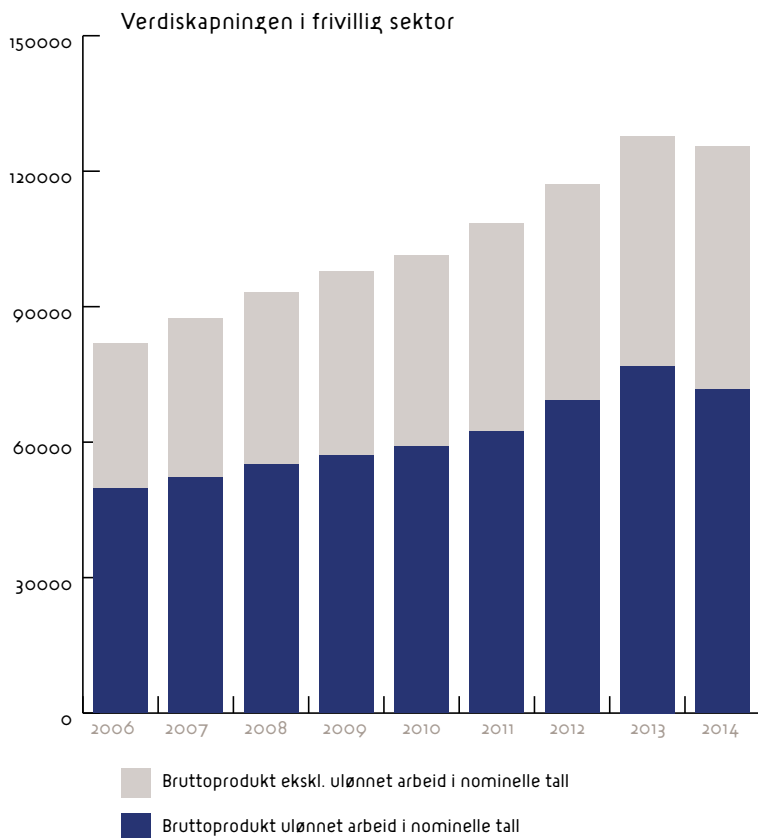

Det nasjonale rekrutteringsverktøyet Frivillig.no har i hele 2016 vært sentralt i en kampanje for å styrke deltakelsen i frivilligheten og dermed forebygge ensomhet i befolkningen. Frivillig.no er kostnadsfritt å benytte for både frivillige organisasjoner og de som vil bli frivillige.

Kampanjen har fremmet mangfoldet av organisasjoner og oppdrag som nye

frivillige kan delta i, med mål om å invitere og inspirere nye frivillige til å delta i fellesskapet i frivilligheten.

Spørreundersøkelser blant de som har meldt seg som nye frivillige i 2016 viser at 60 % ikke har vært frivillige siste 12 mnd, 24 % har foreldre født utenfor Norden og 30 % er under 30 år. Frivillige organisasjoner forteller også om at de nå blir kjent

med nye frivillige som ikke kom i kontakt med tidligere.

Frivillig.no har mer enn 25.000 besøk på nettsiden hver måned, og synliggjør frivilligheten for folk flest på en ny og samlende måte. I Frivillighetsbarometret 2016 oppgir 18 % at de kjenner til Frivillig.no

Over 600 frivillige organisasjoner i alle landets fylker tok i bruk denne felles rekrutteringsløsningen, som har vist seg av stor verdi for frivillig sektor. Gjennom over 1300 publiserte oppdrag i 2016, ble et stort mangfold av organisasjoner vist fram, både nasjonalt og lokalt.

Flere kommuner velger å lenke til Frivillig.no som nettstedet der folk kan bli bedre kjent med frivillige organisasjoner og finne oppdrag der de bor.

“Frivillige organisasjoner har kompetanse, erfaring og ressurser som kommunene kan nyttiggjøre seg. Gjennom samarbeidet kan kommunene også bidra til å støtte opp om organisasjonene. Et aktivt og sterkt organisasjonsliv har vært en viktig kvalitet ved det norske samfunnet. Kommunene undergraver dette dersom de gjør frivillig arbeid til noe den enkelte leverer til kommunen. Nettstedet Frivillig.no gir oss god hjelp til å nå til nye frivillige”

Lisbet Rugtvet – Nasjonalforeningen for folkehelsen i Kommunal rapport.

Oversikt over rapporter og kunnskapsoversikter utgitt i 2016

Det fremste forskningsmiljøet på frivillig sektor i Norge er *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*. Nedenfor følger rapportene og kunnskapsoversiktene som har blitt publisert av senteret

i 2016. Se også sivilsamfunn.no. SSBs satellittregnskap publiseres på nettsiden www.ssb.no/orgsat

Synne Sætrang,

«Ikke bare en Facebook-gruppe»: En case-studie av Refugees Welcome-nettverket i Norge

Jill Loga,

Frivillighet og forretning - En kunnskapsoversikt om nye former for samspill mellom sivilsamfunn og marked

Guro Ødegård, Anders Bakken og Åse Strandbu,

Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo - barrierer, frafall og endringer over tid

Audun Fladmoe, Synne Sætrang, Ivar Eimhjellen, Kari Steen-Johnsen, Bernard Enjolras,

Nordmenns bidrag i flyktningssituasjonen 2015/2016

Daniel Arnesen, Karl Henrik Sivesind, Trygve Gulbrandsen,

Fra medlemsbaserte organisasjoner til koordinert frivillighet?

Steinar Gjerde, Marte Winsvold,

Bruk av frivillige i søk og redning

Ivar Eimhjellen,

Innvandrerar si deltaking i norsk frivilligliv - nye tal og metodiske utfordringar

Ivar Eimhjellen, Guro Ødegård,

Klima og migrasjon: To casestudier av sivilsamfunnsorganisering i ei ny tid

Bjarte Folkestad, Hilmar Langhelle Mjelde,

Varierer aktivt organisasjonsmedlemskap etter kommunale kjennetegn?

Forvaltning av frivillighetens myke beredskap

Kommunal frivillighetspolitikk

Forventingene fra stat og kommune om økt samarbeid mellom kommuner og frivillige lag og foreninger er økende.

Avtalen *Plattform og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor* mellom KS og Frivillighet Norge ble reforhandlet og signert i januar 2015. Avtalen har i 2016 vært under reforhandling og forventes å bli signert første halvår 2017. Avtalens er et insitament for å forenkle samarbeidet og dialogen mellom kommunen og de lokale frivillige organisasjonene.

Avtalen brukes aktivt i samarbeidsprosjekter mellom KS og Frivillighet Norge. Eksempler er felles skriv til kommunene om samarbeid mellom kommune og den lokale frivilligheten og en årlig nasjonal frivillighetskonferanse i regi av KS. I 2016 handlet denne konferansen om gode eksempler på samarbeid mellom kommune og den lokale frivilligheten i forbindelse med integrering av flykninger.

Frivillighet Norge bruker avtalen i arbeidet ut mot fylkeskommuner og kommuner. Blant annet har Frivillighet Norge bidratt med frivillighetspolitisk kompe-

Foto: Styreleder i KS Gunn Marit Helgesen med styreleder i Frivillighet Norge Sturla Stålsett på Møteplass folkehelse med tema integrering den 5. april 2016. (Foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge)

tanse og gode eksempler på samarbeid mellom frivillighet og kommuner. Etter modell fra samarbeidet med Hordaland fylkeskommune i 2015 har det i 2016 vært en særlig tett dialog med Rogaland fylkeskommune i etableringen av en tilskuddsordning som kommunene kan søke på for å utvikle frivillighetspolitikk. Blant annet gjennomførte Frivillighet Norge kartlegginger av de frivillige organisasjonene på oppdrag av kommuner

i 2016. Kartleggingene gir kommunene verdifull informasjon som kan brukes i utviklingen av en frivillighetspolitikk. Kartleggingene i 12 kommuner viser blant annet at gjennomsnittlig 67 % av de frivillige organisasjonene samarbeider med kommunen, mens hele 79 % ønsker å samarbeide mer med kommunen.

Det finnes ingen fullstendig oversikt over antall kommuner med en vedtatt frivillighetspolitikk. I en kartlegging Frivillighet

Norge og KS gjennomførte i 2014, deltok 141 kommuner. 45 kommuner (32 %) svarte at de hadde en frivillighetspolitikk. I en oppfølgingsundersøkelse Frivillighet Norge foretok blant de 45 kommunene var det kun 19 av disse kommunene (tilsvarende 13% av de som deltok i undersøkelsen) som faktisk hadde et politisk

behandlet dokument som omhandlet kommunens forhold til frivillig sektor.

NIBR-rapporten 2016:20 *Kommunal organisering* viser at kun 6,8% av kommunene (29 kommuner) i perioden 2012-2016 har publisert en frivillighetsmelding. En kartlegging Frivillighet Norge har gjennomført viser at omlag 50% av

de kommuner som rapporterer at de har publisert en frivillighetsmelding har fått omfattende bistand fra Frivillighet Norge i prosessen.

KS har vedtatt et mål om at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha en frivillighetspolitikk.

Norgeskart som markerer landets kommuner med tre forskjellige farger

1 Grønn: Har en helhetlig frivillighetspolitikk

Frivillighet Norges kriterier er at kommunen har utarbeidet en egen frivillighetsmelding, plan, erklæring e.l. som inneholder, eller viser til, beskrivelser av tiltak som skaper vekst og utvikling for frivillig sektor. Eksempler er faste møteplasser der kommunen og bredden av lokale organisasjoner møtes, forutsigbare rammevilkår, samarbeidsrelasjoner osv. Innholdet må være utviklet i dialog med bredden av lokale frivillige organisasjoner og ha vært igjennom en politisk behandling.

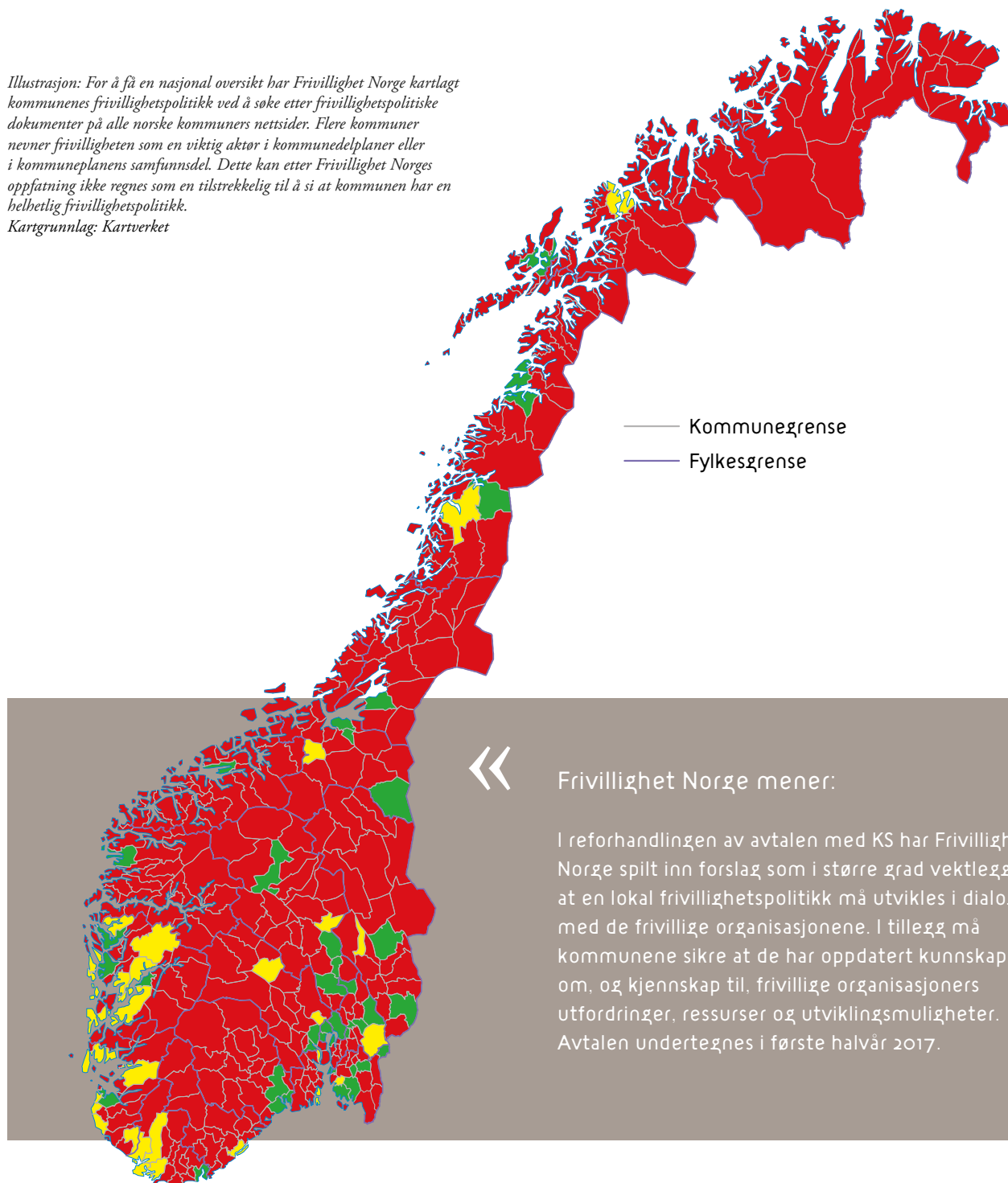
2 Gul: Er i ferd med å utvikle en frivillighetspolitikk

Kommunen er i prosess i å utvikle og vedta en kommunal frivillighetspolitikk i dialog med bredden av den lokale frivilligheten

3 Rød: Har ingen frivillighetspolitikk

Frivillighet Norge kjenner ikke til at kommunen har utarbeidet eller er i prosess i å utvikle en egen frivillighetsmelding, plan e.l.

Illustrasjon: For å få en nasjonal oversikt har Frivillighet Norge kartlagt kommunenes frivillighetspolitikk ved å søke etter frivillighetspolitiske dokumenter på alle norske kommuners nettsider. Flere kommuner nevner frivilligheten som en viktig aktør i kommunedelplaner eller i kommuneplanens samfunnsdel. Dette kan etter Frivillighet Norges oppfatning ikke regnes som en tilstrekkelig til å si at kommunen har en helhetlig frivillighetspolitikk.
Kartgrunnlag: Kartverket

Frivillighet Norge mener:

I reforhandlingen av avtalen med KS har Frivillighet Norge spilt inn forslag som i større grad vektlegger at en lokal frivillighetspolitikk må utvikles i dialog med de frivillige organisasjonene. I tillegg må kommunene sikre at de har oppdatert kunnskap om, og kjennskap til, frivillige organisasjoners utfordringer, ressurser og utviklingsmuligheter. Avtalen undertegnes i første halvår 2017.

Foto: Aktivitet på asylmottak - Ventetiden på asylmottaket fordrives med spill. Både barn og voksne deltar. (Foto: Werner Anderson, Norsk Folkehjelp)

Frivillighet og inkludering

Vi har et sivilsamfunn som klarer å mobilisere bredt blant folk og frivillige organisasjoner. Frivilligheten er viktig for mobiliteten i samfunnet og for å gi den enkelte muligheter til å delta, lære og bidra.

Frivillighet Norge laget i 2016 rapporten *Sivilsamfunnets bidrag i flyktningssituasjonen*. Den viser at frivillig innsats og bred deltakelse var avgjørende for at samfunnet klarte å håndtere flyktningssituasjonen høsten 2015. Store deler av befolkningen stilte opp med humanitært arbeid, sosiale aktiviteter og politisk arbeid. Hva har vi lært til neste gang noe slikt skjer?

Situasjonen satte mottaksapparatet i Norge på en stor prøve, og skapte stort

engasjement i befolkningen. Svært mange fulgte sine ønsker om å hjelpe til. Store humanitære organisasjoner tok krafttak, reddet liv og rekrutterte rekordmange frivillige. Nye initiativ oppsto og spilte en viktig rolle. Frivillige organisasjoner ga også flyktninger mulighet til å delta og engasjere seg som frivillige, få kontakt med det norske samfunnet og dermed styrkes integreringen.

Frivillighetens evne til å mobilisere bredt er en viktig del av vårt samfunns beredskap, det vi kan kalle en myk beredskap. Dette handler om kunnskap, erfaringer og muligheter som gjør at vi evner å ta en rolle ovenfor andre mennesker, se oppgavene, fylle et ansvar og samhandle. Sagt på en annen måte: I frivilligheten lærer vi å stille opp og ta i et tak.

Rapporten vår viser også at frivillige aktører opplevde å ikke slippe til, blant annet som følge av at det formelle apparatet ikke visste hvordan de skulle samarbeide med frivillige. En viktig erfaring er at vi kan lære oss å samarbeide bedre på tvers. Dette gjelder både frivillige organisasjoner seg i mellom, og på tvers av sektorer – for eksempel mellom frivillige organisasjoner og offentlige aktører og asylmottakene.

Godt samarbeid må være basert på tillit og gjensidig nytte. Det offentlige må vise at det ønsker et langsiktig samarbeid med frivilligheten. Et eksempel på det er at UDI, i etterkant av flyktningssituasjonen, har inngått intensjonsavtaler om samarbeid med en rekke frivillige organisasjoner. En annen forutsetning er at det offentlige gir frivillige organisasjoner langsiktige rammebetingelser som gjør at de kan opprettholde sine aktiviteter og arenaer for felleskap og læring og evne til å mobilisere, og utvikle kompetanse om inkludering, integrering og samarbeid med det offentlige.

Organisasjoner handler her og nå, men tenker samtidig langsiktig. Vår rapport viser at mye av aktiviteten er videreført, noe som indikerer at sivilsamfunnet vil ha enda bedre forutsetninger dersom en lignende situasjon skulle oppstå i fremtiden.

Nye initiativ

Innsatsen i flyktningssituasjonen kom også i form av nye organisasjoner. Et eksempel er Refugees Welcome to Norway som på kort tid fikk stor oppslutning. RWTN brukte Facebook som redskap for å mobilisere, dele informasjon og oppgaver og skape kort avstand mellom de som ville hjelpe og de som trengte hjelp. Mange av det etablerte organisasjonene opplevde så stor pågang at det ble en utfordring å ta imot alle som meldte seg. Den store oppslutningen om RWTN tyder på at fokuset på grasrotengasjement og flat struktur som preget organisasjonen senket tersklene for å delta. En studie

av RWTN ved *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor* viser blant annet at RWTN etter hvert har utviklet mer formelle strukturer, dels som følge av behov for systemer for styring, for å holde på frivillige og for å styrke legitimiteten og samarbeidet med andre aktører, blant annet myndighetene. Etablerte frivillige organisasjoner kan lære av mobiliseringen rundt RWTN. Et spørsmål som følger av studien er også hvordan myndighetene på en god måte kan møte initiativ med ulike grader av formalitet på asyl- og flyktningfeltet, samtidig som sikkerheten både til flyktningene og de frivillige blir ivaretatt.

Inkludering i frivillig sektor

Flyktningssituasjonen ble også tema i mange av tiltakene i Frivillighet Norges inkluderingsprosjekt. Det kom flere ønsker fra organisasjoner om workshops om inkludering, vi besøkte asylmottak og gjennomførte arrangement der organisasjoner kunne dele sine erfaringer. Et generelt inntrykk er at organisasjonene er opptatt av hvordan de kan skalere opp tilbudene sine og forberede seg på å ta imot menneskene som bor på mottak og som blir bosatt i kommuner. Samtidig viser det seg utfordrende å skaffe midler til langsiktige tiltak for å kunne bidra mer på inkluderingsfeltet.

Frivillighet Norge mener:

Frivillighet Norge oppfordrer frivillige organisasjoner til å ha et aktivt forhold til mangfold i egen organisasjon. Det er et ideal at alle som ønsker det får delta i frivilligheten, at fellesskapene i frivillige organisasjoner er åpne og at mangfoldet blant organisasjoner styrkes gjennom mer samarbeid mellom organisasjonene.

2016 i korthet

Januar:

- Statsminister Erna Solberg, kulturminister Linda Hofstad Helleland og over 200 av frivillighetens toppledere møttes på Topplederkonferansen på Oslo Kongressenter den 11. januar 2016. Temaet for konferansen var en fri og uavhengig frivillighet.

Februar:

- Den 4. februar ble Frivillighet Norges innspill til statsbudsjettet for 2017 sendt til Finansdepartementet, Kulturdepartementet, og Justis- og beredskapsdepartementet.

Mars:

- Torsdag 10. mars vedtok Frivillighet Norges medlemmer styreprinsippene *Anbefalinger for godt styresett i frivilligheten*. Vedtaket var enstemmig.

April:

- Frivillighet Norge arrangerte Møteplass Folkehelse 2016 med tema integrering den 5. april i samarbeid med KS, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og Beredskapsdepartementet.

Mai:

- Den 13. mai publiserte Frivillighet Norge erfaringsrapporten om momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner.
- Den 23. mai arrangerte Frivillighet Norge generalsekretærfrokost med temaet «Hvordan lager vi konferanser som engasjerer og når bredt ut, også i mediene?».
- Den 30. mai var Frivillighet Norge samarbeidspartner for KS sin konferanse «Frivilligheten – veien til et inkluderende lokalsamfunn».

Juni:

- Den 7. juni skrev Frivillighet Norge, Statsministeren, KS og en rekke frivillige organisasjoner under på Fritidserklæringen på Forandringshuset på Grønland i Oslo. Målet med erklæringen er at alle barn skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet.
- Den 16. juni arrangerte Frivillighet Norge Frivillighetens spørretime. Stortingspolitikere fra alle partiene møtte over 50 representanter fra frivillige organisasjoner (Bilde 1).

August:

- Under Arendalsuka 15.-20. august gikk Frivillighet Norge frivillighetspolitiske turer med en rekke topppolitikere, blant annet Erna Solberg, Sylvi Listhaug og Jonas Gahr Støre (Bilde 3). Frivillighet Norge lånte ut standen sin under Arendalsuka til Caritas, Sex og Politikk, Reform – ressurs- senter for menn, Kirkens sos, Norges Musikkorps Forbund, Foreningen for søvn sykdommer, Home-Start Familiekontakten, Humanistforbundet og Norsk Bridgeforbund. Den 17. august arrangerte Frivillighet Norge frivillighetsfest i samarbeid med Norsk Tipping hvor Bertine Zetlitz opptrådte og kulturminister Linda Hofstad Helleland holdt innlegg (Bilde 4). Den 18. august arrangerte Frivillighet Norge Møteplass Folkehelse i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet hvor statssekretær Lisbeth Normann var blant innleiderne.

(Bilde 1-4, foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge. Bilde 5, foto: André Skjelin)

September:

- Den 8. september hadde Frivillighet Norge, Ideelt nettverk, Virke og KS bedrift dialogmøte med regjeringen og KS om oppfølging av den offentlige utredningen (NOU) om de ideelle aktørenes historiske pensjonskostnader og de nye reglene for offentlige anskaffelser.
- Den 15. september lanserte FRI-foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold avdeling Oslo og Akershus (FRI OA) og Kirkens Bymisjon Norges første skeive dagtilbud på Kampen Omsorg + (Bilde 2). Initiativtakeren Aasmund Robert Vik mottok Frivillighetsprisen i 2015, og prispengene ble brukt til å starte tilbudet. Frivillighet Norge holdt gratulasjonstale.

Oktober:

- Den 20. oktober offentliggjorde SSB sitt satellittregnskap for frivillige organisasjoner hvor det kom frem at omfanget på den frivillige innsatsen er større enn noensinne. I 2016 ble det estimert at den samlede frivillige innsatsen tilsvarer ca. 150 000 årsverk.

November:

- Den 1. november gjennomførte Frivillig.no en konferanse i Oslo for frivillige organisasjoner og deres kommunikasjonsrådgivere. Tema var synliggjøring av organisasjoner og rekruttering av nye frivillige.
- Den 23. november gjestet statsminister Erna Solberg Frivillighet Norges årsmøte. Årsmøtet behandlet forslag til vedtektsendringer og resolusjoner om momskompensasjon og behovet for en fri og uavhengig frivillighet. To faste styremedlemmer og tre varamedlemmer var på valg.

Desember:

- På FN's internasjonale frivillighetsdag 5. desember arrangerte Frivillighet Norge Frivillighetsprisen fag & fest på Månefisken i Oslo, i samarbeid med Kulturdepartementet, Norsk Tipping, ExtraStiftelsen, Virke, KS, Frivillig.no, Fredskorpset og Microsoft. Vinneren av Frivillighetsprisen 2016 ble Kai Henning Stensrud fra IL Kolbukameratene (Bilde 5). Det ble også utdelt priser til Årets nykommer i frivilligheten, Årets frivillighetskommune, Næringslivets frivillighetspris til en bedrift som har samarbeidet med en frivillig organisasjon og Helseprisen til et helseprosjekt i regi av en frivillig organisasjon.
- Den 14. desember publiserte Frivillighet Norge en rapport om sivilsamfunnets bidrag under flyktningssituasjonen høsten 2015. Generalsekretær Stian Slotterøy Johnsen ble intervjuet om rapporten på TV2 Nyhetskanalen.

Prioriterte prosjekter

Frivillig.no

Kampanjen for økt fellesskap og sosial støtte opplever en stor pågang av folk som vil bli frivillige, men som ikke finner oppdrag i sin kommune. Vi oppfordrer alle frivillige organisasjoner til å tipse lokale lag og foreninger om rekrutteringsverktøyet Frivillig.no slik at det lokale engasjementet kan ivaretas. Det er et særlig behov for flere oppdrag som egner seg for unge som vil delta for første gang, for innvandrere med begrensede norskkferdigheter og for aktive eldre som har tid til overs.

Det ble gjennomført en kåring av "Årets nykommer" i frivilligheten og en markering i sosiale medier av FNs internasjonale dag for frivillighet den 5. desember. Ressursgruppen for Frivillig.no, bestående av ti ulike organisasjoner, har aktivt bidratt til utvikling av kampanjen, rekrutteringsverktøyet og juryprosessen.

Det ble gjennomført 70 kurs og foredrag for frivillige organisasjoner, om rekruttering av frivillige, rundt omkring i landet i 2016. I november ble det også gjennomført et større seminar i Oslo som ble streamet. Dette, samt ulike tips og råd for å rekruttere nye frivillige og skrive gode oppdrag, har blitt delt på hjelpesidene om.frivillig.no.

Kampanjen har benyttet Facebook som sin viktigste nasjonale markedskanal og har fremmet filmer, saker og frivillige

oppdrag. Markedsføringen startet under Arendalsuka i august og Frivillig.no fikk da en betraktelig økning i nye interesse-meldinger utover høsten.

Det var hele 7.300 personer som sendte inn interesse-meldinger til oppdrag de ønsker å bidra til i 2016. Kampanjen har hatt som mål å nå de som ikke vanligvis blir spurt om å bidra i frivilligheten, og som ikke kjenner til organisasjonene fra før. Brukerundersøkelser viser at 60 % av de som har sendt interesse-meldinger ikke har vært frivillige siste tolv måneder.

Kommunal frivillighetspolitikk

Frivillighet Norge har et mål om at alle kommuner skal ha en helhetlig frivillighetspolitikk. Det ble gjennomført åtte kartlegginger av frivilligheten i kommuner i 2016. Kommunene betaler Frivillighet Norge for å gjennomføre kartleggingsoppdrag. Frivillighet Norge gjennomførte fire regionale konferanser, én i Aust- og Vest-Agder, to i Hordaland og én i Rogaland.

Frivillighet Norge laget en film om kommunal frivillighetspolitikk i samarbeid med KS og Helsedirektoratet, som nå ligger på våre nettsider. Vi har holdt diverse innlegg på konferanser, deriblant Helse- og omsorgsdepartementets Helsekonferanse og KS sine regionsamlinger.

NIBR rapporten 2016:20 *Kommunal or-*

ganisering viser at 11,5% av kommunene har vedtatt en kommunal frivillighetspolitikk, mens kun 6,8% av kommunene har publisert et frivillighetspolitisk dokument. I 2016 gjennomførte Frivillighet Norge en undersøkelse blant 14 kommuner der vi tidligere har bistått kommunen med frivillighetspolitiske prosesser i dialog med frivilligheten lokalt. Blant de ti kommunene som responderte svarte åtte at de enten hadde vedtatt eller var i prosess i å vedta en kommunal frivillighetspolitikk.

Inkludering i frivillig sektor

Prosjektet har som mål å øke mangfoldet blant medlemmer og deltakere i frivillige organisasjoner og å inkludere minoritetsorganisasjoner i organisasjonsfellesskapene. Det er blant annet gjennomført tolv workshops om inkludering, 26 møter om frivillighet i Norge, Møteplass for inkludering i samarbeid med Trondheim kommune og 12 kurs for små og nystartede organisasjoner. Erfaringer fra frivillige organisasjoner formidles gjennom www.inkluderingskoden.no. Prosjektet er støttet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. I 2016 lanserte vi også Råd om inkludering som er et resultat av midler vi fikk fra Kulturdepartementet i 2015 til en kartlegging av hva som hemmer og fremmer inkludering i frivillige organisasjoner.

Styret

Styret har i perioden november 2015 til november 2016 bestått av:

Rolle	Navn	Nominert av
Leder	Sturla Stålsett	Kirkens Bymisjon / Åpen Folkekirke
Nestleder	Bente Lier	Norges Røde Kors
Medlem	Helene Thon	Foreningen for hjertesyke barn
Medlem	Kristin Kloster Aasen	Norges Idrettsforbund
Medlem	Martha Rubiano Skretteberg	Caritas
Medlem	Martin Østerdal Ulvestad	Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
Medlem	Gunnar Haugsveen	Norges Blindforbund
Vara	Eli Ulvestad	Norges Ungdomslag / Studieforbundet Kultur og tradisjon
Vara	Jan Monsbakken	Norske Kvinners Sanitetsforening
Vara	Rita Hirsum Lystad	Norges Musikkorps Forbund

Styret har i 2016 hatt syv møter og ett e-postmøte, og behandlet 70 saker.

Foto: Styreleder i Frivillighet Norge Sturla Stålsett snakker om Frivillighet Norges anbefalinger for godt styresett i frivillige sektor. (Foto: Espen Faugstad).

Årsmøte og nettverks- og arbeidsgruppemøter

Årsmøte

Årsmøtet ble avholdt 23. november 2016 i Oslo. 76 stemmeberettigede medlemsorganisasjoner deltok.

Medlemsmøte

Det ble avholdt medlemsmøte 10. mars der Frivillighet Norges *Anbefalinger til godt styresett i frivillige organisasjoner* ble vedtatt. Det ble avholdt medlemsmøte 10. november om momskompensasjonsordningen.

Nettverks- og arbeidsgrupper

Utviklingen av Frivillighet Norges politikk skjer i nettverks- og arbeidsgruppene. Her arbeider medlemsorganisasjonene seg fram til omforente standpunkt og skaffer seg informasjon om relevante politiske prosesser.

Nettverksgruppen Økonomiske rammevilkår

Leder: Gunnar Haugsveen

Det har vært arrangert ett møte i denne nettverksgruppen. Hovedsakene har vært resultatene av undersøkelsen av organisasjonenes erfaringer med momskompensasjonsordningen, Deloittes tilleggsrapport om forenklet modell i momskompensasjonsordningen, Frivillighet Norges forslag til forbedringer i forenklet modell i momskompensasjonsordningen og Frivillighet Norges innspill til statsbudsjettet for 2017. Det ble kalt inn til møte i nettverksgruppen i desember, men møtet ble avlyst på grunn av få påmeldte.

Arbeidet med momskompensasjonsordningen ble i 2016 fulgt opp gjennom en egen arbeidsgruppe (se Arbeidsgruppe momskompensasjon).

Nettverksgruppen Forskning om frivillighet

Leder: Kristin Kloster Aasen

Det har vært arrangert to møter i denne nettverksgruppen. Hovedsakene har vært presentasjon av rapporten *Fra medlemsbaserte organisasjoner til koordinert frivillighet*, Frivillighet Norges lobbyarbeid på forskning om frivillighet, Frivillighetsbarometeret og presentasjon av prosjektet Fremtidens aktivitetssenter.

Nettverksgruppen Det offentlige forhold til de frivillige organisasjonene

Leder: Martin Ulvestad Østerdal

Det har vært arrangert tre møter i denne nettverksgruppen. Hovedsakene har vært Frivillighet Norges høringssvar på regjeringens forslag om forenkling av tellende medlemmer og lokallag, innspill til Forvaltningslovsutvalget, arbeidet med forenkling, innspill til veileder for forenkling av tilskuddsordninger, Frivillighet Norges veileder om politiattest, Fritids-erklæringen, innspill til revidering av samarbeidsplattformen med KS og høring til ny kommunelov.

Arbeidsgruppen Institusjonsdrift

Arbeidsgruppen hadde to møter i 2016. Hovedsaken var endringer i lov om offentlige anskaffelser. Arbeidsgruppen endrer navn til Forum for institusjonsdrift fra og med 2017. Gruppen har ikke fast oppnevnte deltakere.

Arbeidsgruppen Frivillighetsregisteret

Arbeidsgruppen hadde tre møter i 2016 om Frivillighetsregisteret og Integrasjonsprosjektet. Gruppen består av Frivillighet Norge, Hyperion og systemleverandøren Unicornis.

Arbeidsgruppe momskompensasjon

Leder: Gunnar Haugsveen

Styret satte våren 2016 ned en arbeidsgruppe som skulle komme med forslag til hvordan Frivillighet Norge skulle jobbe med videreutvikling av momskompensasjonsordningen. Arbeidsgruppen hadde fem møter og leverte sin rapport til styret høsten 2016. Det ble avholdt medlemsmøte om saken 10. november. Arbeidsgruppen besto av Gunnar Haugsveen, Øystein Dale, Martin Ulvestad Østerdal, Mette Gunnari, Kjell-Erik Wahlstrøm, Håkon Sigland, Christin Sund,

Nils Johan Waldenstrøm, Øystein Frøysa, Tord Haugstvedt og Birgitte Brekke. Stian Slotterøy Johnsen og Morten Johansen fra sekretariatet deltok på møtene.

Forum for inkludering

Forum for inkludering er en arena for å diskutere og ta opp saker knyttet til inkludering i frivillige organisasjoner. Forumet hadde tre møter i 2016. Hovedsakene var flyktningsituasjonen og hva vi i frivillig sektor kan lære av forskning på ekskludering i arbeidslivet.

Foto: Forde internasjonale kor. Koret ble startet som et samarbeidsprosjekt mellom Forde kommune, Røde Kors, kirken og Sogn og Fjordane fylkeskommune. Koret er åpent for alle, og alle som nylig har fått oppholdstillatelse i Forde blir invitert til å bli med i koret. (Foto: Birgitte Heneide, Frivillighet Norge.)

Råd og utvalg

Oversikt over råd og utvalg hvor Frivillighet Norge er representert

Navn på utvalg	Opprettet av
Dialogmøte mellom regjeringen, KS og ideell sektor	Nærings- og fiskeridepartementet
Referansegruppe for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor	Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Brukerforum for Frivillighetsregisteret	Kulturdepartementet
Brukerforum for Brønnøysundregisterene	Brønnøysundregisterene
ALLEMED-dugnaden	Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap
Oppfølging av strategi for å styrke frivilligheten på helse- og omsorgsfeltet	Helse- og omsorgsdepartementet
Prosjektgruppe Levende lokaler	Design og arkitektur Norge (DOGA)
Referansegruppe for momskompensasjonsordningen	Kulturdepartementet
Fordelingsutvalget for tilskuddsordningen Mangfold og inkludering	Landsrådet for Norges Barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)
Klagenemnda for Frivillighetsregisteret	Kulturdepartementet
Referansegruppe “Tiltak for et godt og inkluderende oppvekstmiljø”	NTNU Samfunnsforskning på oppdrag frå BLD
Ressursgruppe Bolig for velferd	Husbanken
Samarbeidsnettverk og erklæringsgruppe for Fritidserklæringen	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Referansegruppe for rapport om forenklingspotensialet for statlige tilskuddsordninger	KPMG på oppdrag av Kulturdepartemenet
Styringsgruppe utviklingsverksteder IMDi	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Frivillighet Norge er tilknyttet følgende internasjonale organisasjoner:

- ENNA – European Network of National Civil Society Associations
- CIVICUS – World Alliance for Citizen Participation

Høringsuttalelser

Her følger en oversikt over våre høringsuttalelser og innspill i 2016:

- Høring om representantforslag om å sikre integrering (Stortingets Kommunal- og forvaltningskomite, februar)
- Innspill til Fritidsavtale (senere Fritidserklæringen) (Barne-, Likestillings- og inkluderingsdepartementet, februar)
- Innspill til statsbudsjettet for 2017 (Regjeringen, februar)
- Høring om felles definisjoner og dokumentasjonskrav for medlem og lokallag (Kulturdepartementet, mars)
- Høring - forslag om fritak for merverdiavgift ved utdeling av næringsmidler på veldedig grunnlag (Finansdepartementet, april)
- Høringsnotat vedrørende lov om offentlige anskaffelser (Stortingets næringskomite, april)
- Høring om endringer til klima og miljø (Miljø- og klimadepartementet, mai)
- Hvitvaskingsloven (Finansdepartementet, mai)
- Forvaltningslovutvalget: Erfaringer med forvaltningsloven (Forvaltningslovutvalget, juni)
- Fordeling av Norsk Tippings overskudd øremerket samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner (Kulturdepartementet, august)
- Innspill til oppdatering av veilederen for forenkling av tilskuddsordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner (Kulturdepartementet, september)
- Innspill vedrørende ideelle aktører (Nærings- og fiskeridepartementet, september)
- Ny kommunelov (Kommunal- og forvaltningskomiteen, oktober)
- Veileder for offentlige innkjøpere (DIFi, oktober)
- Innspill til representantforslag om ideelle aktører (Stortingets Helse- og omsorgskomite, oktober)
- Høringsnotat: Om statsbudsjettet for 2017 (Stortingets Finanskomite, oktober)
- Høringsnotat: Om statsbudsjettet for 2017 (Stortingets Kommunal- og forvaltningskomite, oktober)
- Høringsnotat: Om statsbudsjettet for 2017 (Stortingets Familie- og kulturkomite, oktober)
- Nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten (Helsedirektoratet, november)

Sekretariatet

Sekretariatet har i 2016 bestått av:

Generalsekretær (100%), Stian Slotterøy Johnsen
Assisterende generalsekretær (100%), Ida Marie Holmin fra 1. april
Fagsjef Inkludering og frivillighet (100%), Ida Marie Holmin til 31. mars
Kommunikasjonsrådgiver (100%), Morten Skjæveland
Politisk rådgiver (100%), Morten Johansen
Politisk seniorrådgiver (90%), Bjørn Lindstad
Politisk seniorrådgiver (100%), Lise Corwin
Politisk seniorrådgiver (100%), Guri Idsø Viken fra 7. april
Organisasjonsrådgiver (100%), Martin Gustavsen
Prosjektleder Frivillig.no (engasjement 100%), Daniel Jackson til 31. september
Prosjektleder for kampanjen og Frivillig.no (engasjement, 100%), Vanja Konradsen fra 1. april
Organisasjonsrådgiver Frivillig.no (100%), Siriann Bekeng
Kommunikasjonsrådgiver Kampanjen og Frivillig.no (engasjement, 100%), Birgitte Heneide fra 2. mars
Teknisk rådgiver Frivillig.no (100%), Christian Kateraas fra 1. september
Kontorassistent (80%), John Görbing
Hanne Linn Skogvang (engasjement i 20% til 30. juni og 40% fra 1. juli)
Frivillig kontormedarbeider, Mahmood Ayaz

Foto: Mikkell Fyke Engelschøn

I tillegg kommer timelønnet arbeid knyttet til renhold, inkluderingsprosjektet, kontingentinnkreving, diverse utredninger, arrangement og flytting. Til å holde våre kveldskurs benyttes ressurspersoner fra ulike medlemsorganisasjoner, som stiller opp frivillig.

Frivillighet Norges sekretariat besvarer henvendelser fra medlemmer og andre både i inn og utland om formidling av programvarelisenser via Techsoup, hvordan man kan bli frivillig, organisasjonsdrift, om flyktningssituasjonen, tilskuddsordninger og myndighetskontakt, samt generelle spørsmål om frivillig sektor

i Norge. Vi presenterte frivillig sektor i Norge for syv utenlandske gjester og delegasjoner, og holdt innlegg, foredrag og deltok i paneldebatter på en rekke arrangement i regi av medlemsorganisasjoner, bedrifter og ulike offentlige aktører. Vi holdt styreopplæring for styrene i flere medlemsorganisasjoner.

Resultat

	Note	2016	2015
Driftsinntekter og driftskostnader			
Konferanseinntekter		181 520	120 600
Tilskudd		17 122 070	9 751 223
Kontingenter		2 787 075	2 654 250
Kurs og arrangementsinntekter		259 500	215 900
Andre driftsinntekter		902 106	517 333
SUM DRIFTSINNTEKTER	7	21 252 271	13 259 306
Lønnskostnad	4,11	8 711 657	6 071 968
Avskrivning av varige driftsmidler	2	32 990	19 901
Annen driftskostnad	4,9	12 229 136	6 729 332
SUM DRIFTSKOSTNADER		20 973 782	12 821 201
DRIFTSRESULTAT		278 489	428 105
Finansinntekster og kostnader			
Annen finansinntekt	10	50 341	210 677
Annen finanskostnad		-13 666	-3 882
RESULTAT AV FINANSPOSTER		36 675	206 794
ÅRSRESULTAT		315 164	644 900
Overføringer og disponeringer			
Overføring til annen egenkapital	8	15 164	172 857
Overføring til sikkerhetsfond	8	300 000	472 043
Omfordeler fra EK uten selvpålagte rest.	8	-	-77 957
Omfordeler til EK med selvpålagte rest.	8	-	77 957
Sum disponert		315 164	644 900

Balanse

Eiendeler	Note	2016	2015
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler	2	243 683	30 535
SUM VARIGE DRIFTSMIDLER		243 683	30 535
Andre fordringer	6	619 900	-
SUM FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER		619 900	-
SUM ANLEGGSMIDLER		863 583	30 535
Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer		101 829	66 760
Andre fordringer	6	143 642	971 826
SUM FORDRINGER		245 471	1 038 585
Markedsbasert aksjefond	10	3 253 698	3 222 447
Sum investeringer		3 253 698	3 222 447
Bankinnskudd kontanter og lignende	5	6 896 360	6 698 498
SUM OMLØPSMIDLER		10 395 529	10 959 530
SUM EIENDELER		11 259 112	10 990 066

Balanse

Egenkapital	Note	2016	2015
Opptjent egenkapital			
Egenkapital med selvpålagte restriksjoner	1, 8	2 900 000	2 600 000
Egenkapital uten selvpålagte restriksjoner	1, 8	1 107 735	1 092 572
SUM EGENKAPITAL		4 007 735	3 692 572
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		2 083 471	1 062 492
Skyldig offentlige avgifter	5	639 672	437 287
Annen kortsiktig gjeld	7	4 528 232	5 797 714
SUM KORTSIKTIG GJELD		7 251 376	7 297 494
SUM GJELD		7 251 376	7 297 494
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		11 259 112	10 990 066

Oslo, 15. mars 2016
Styret for Frivillighet Norge

Sturla Stålsett
Styreleder

Bente Lier
Nestleder

Eli Marlen Ulvestad
Styremedlem

Gunnar Haugsveen
Styremedlem

Helene Thon
Styremedlem

Martin Ulvestad Østerdal
Styremedlem

Oddvar Johan Jensen
Styremedlem

Stian S. Johnsen
Generalsekretær

Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner

Oversikt over medlemsorganisasjoner pr 31.12.2016

Navn på organisasjon

4H Norge	Bandorg	Den Norske Turistforening (DNT)
A Step closer	Barne- og Ungdomsorganisasjonene i Oslo (ungorg)	Den Sudanesiske Foreningen
Acharaugo Cultural Music And Dance	Barnekreftforeningen	Den Uavhengige Norske Storloge av Odd Fellow Orde
Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan	Bergen Internasjonale Kultursenter (BIKS)	Der Du Bor - Grenland
ADHD Norge	Besteforeldrenes Klimaaksjon	Det Felles Innvandrerråd i Hordaland (DFIRH)
ADRA Norge	Bikuben Regionalt Brukerstyrt Senter	Det Kurdiske Kulturforbundet i Norge
AFS Norge Internasjonal utveksling	Bipolarforeningen Norge	Det Norske Baptistsamfunn
Agape Action Norway	Blå Kors Norge	Det Norske Bibelselskap
Ahmadiyya Muslim Jama'at	Brunstad Christian Church	Det Norske Hageselskap
Aksjonskomiteen Hjelp Jødene Hjem	Brystkreftforeningen	Det norske misjonsselskap
Aleneforeldreforeningen	Buddhistforbundet	Det Norske Travelskap
Amnesty International Norge	Care Norge	Diabetesforbundet
ANSA – Association Of Norwegian Students Abroad	CISV Norge	DNT EDRU Livsstil
Arbeiderbevegelsens rus- og sosialpolitiske forbund	Damini House of Culture	Dyrebeskyttelsen Norge
Arbeidssøkerforbundet	De Unges Orkesterforbund	Eckankar Norge
Art of Living Foundation - Norge	Deaf Aid	Elevorganisasjonen
Aurora Støtteforening For Mennesker Med Psykiske Lidelser	Den Norske Bamseklubben	Ensliges Landsforbund
Autismeforeningen i Norge	Den norske Helsingforskomité	Europabevegelsen i Norge
Balanced View Norway	Den norske misjonssalliance	ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering
		Familie & Medier - Kristent Medieforum

Familieklubbene i Norge	Home-Start Familiekontakten	Kreftforeningen
Fattighuset	Norge(HSFN)	Kristelig studieforbund (K-stud)
Folkeakademiernes Landsforbund	Human-Etisk Forbund	Kristent arbeid blant blinde og svaksynte
Folkorg - Organisasjon For Folkemusikk og Folkedans	Humanistforbundet	Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)
Fontenehuset Oslo Øst	Humanistisk Ungdom	Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber
Forbund for kjemisk miljøintoleranse(FKMI)	Hvite Ørn Norge	Landsforbundet mot stoffmisbruk
Forbundet KYSTEN	Hyperion - Norsk Forbund For Fantastiske Fritidsinteresser	Landsforbundet Teatrets Venner
Forbundet mot rusgift	Hørselshemmedes Landsforbund	Landsforeningen for etterlatte ved selvmord-LEVE
Foreningen 2 Foreldre	Indias Barn	Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
Foreningen for Barnepalliasjon Ffb	Indremisjonsforbundet	Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte
Foreningen for hjertesyeke barn	Ingeniører Uten Grenser Norge	Landsforeningen for Pårørende innen psykisk helse -LPP
Foreningen For Muskelsyke	Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)	Landsforeningen mot seksuelle overgrep (LMSO)
Foreningen for Søvn sykdommer	International Students' Union Of Norway (ISU)	Landsforeningen Ungdom & Fritid
Foreningen Norden Norge	IOGT i Norge	Landsforeningen uventet barnedød
Foreningen Vi som har et barn for lite	Islamsk Opplæringscenter	Landsforeningen We Shall Overcome
Fortidsminneforeningen	IVK Norge - Norsk Sirkel For Ikkevoldskommunikasjon	Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorg-LNU
Fotballstiftelsen	Juba	LIN (Likestilling Inkludering og Nettverk)
Framfylkingen LOs barne- og familieorganisasjon	Juvente	Lions Club International Distrikt 104
Frelsesarmeen	KA - Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter	Lærernes Misjonsforbund
FRI – foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold	Kirkens Nødhjelp/ Norwegian Church Aid	MA - rusfri trafikk og livsstil
Fritt Norden - Norge	Kirkens SOS i Norge	MA-Ungdom
Funksjonshemmedes (FFO)	Kirkerådet	Med Israel For Fred
Grenseløs Kjærlighet	Kiwanis International District Norden	Menneskeverd
Hanano Development Organisation	Kjeringråd	Mental Helse
Haraldevangens venner	Klassisk - Organisasjon For Konsertarrangører	Mental Helse Ungdom
Harry Benjamin Ressurssenter	KNIF SA	Miljøstiftelsen Bellona
HATS (Hålogaland Amatørteaterselskap)	Kongelig Norsk Båtforbund	Misjon uten grenser
Helseforum for kvinner	Korpsnett Norge	Misjonskirken Norge
Helsepersonel For Plantebasert	Kreativ Aktiv Norsk	Misjonskirken Ung
Kosthold(HEPLA)	DataUngdom (Kandu)	Multippel Sklerose Forbundet i Norge
HivNorge		
Hjelpekilden Norge		
Hjernesvulstforeningen		

Musikkens studieforbund	Norges Skotthyllforbund	Norske Samers Riksforbund
Myalgisk Encefalopati Nettverket i Norge(MENiN)	Norges Sopp- og Nyttevekstforbund	Norske symfoni-orkestres landsforbund
Nakke- og kjeveskaddes landsforening	Norges speiderforbund	Norsk-Russisk Kultursenter
Nasjonalforeningen for folkehelsen	Norges Unge Katolikker	Norway International Network (NIN)
Natteravnene	Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner	NPIF(Norsk Proteinintoleranseforening)
Natur og Ungdom	Norilco - Norsk Forening For Stomi, Reservoar og Mage- og Tarmkreft	Organisasjonen ATROP Støtte & Ettervernsenter
Nei Til EU	Normisjon	Organisasjonen For Barnevernsforeldre
New Life Mission	Norsk arkivråd	Organisasjonen Voksne for Barn
NOAH - For Dyrs Rettigheter	Norsk Bluesunion	Oslo Katolske Bispedømme
Nordmanns-Forbundet/Norwegians Worldwide	Norsk Bridgeforbund	Panafrican Women Association (Pawa)
Noregs Mållag	Norsk Cøliakiforening	Partnership For Change
Noregs Ungdomslag	Norsk Filmklubbforbund (NFK)	Pensjonistforbundet
Norges Astma- og Allergiforbund	Norsk Folkehjelp	Plan Norge
Norges Blindeforbund	Norsk Forening for Fartøyvern	Polyteknisk forening
Norges Blindeforbunds Ungdom	Norsk Fosterhjemsforening	Prematurforeningen
Norges Bygdekvinnelag	Norsk Friluftsliv	Primers MC
Norges Døveforbund	Norsk Fyrhistorisk Forening	Prison Fellowship Norge
Norges Fibromyalgi Forbund	Norsk Glaukomforening	Professional Women's Network Norway
Norges Handikapforbund	Norsk Helse- og Avholdsforbund	Psoriasis- og eksemforbundet
Norges Husflidslag	Norsk Jazzforum	Rabea Kvinneforening
Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité	Norsk Jernbaneklubb	RE:ACT
Norges KFUK-KFUM	Norsk Kennel Klub	Redd Barna
Norges KFUK-KFUM speidere	Norsk Luthersk Misjonssamband	Redningsselskapet - Norsk Selskab Til Skibbrudnes Redning
Norges Korforbund	Norsk Mongolsk Forening	Reform - ressurscenter for menn
Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag	Norsk musikkråd	Refugees Welcome Norway
Norges Kristne Råd	Norsk Nettverk for Down Syndrom	Retinitis Pigmentosa Foreningen i Norge
Norges Kulturvernforbund	Norsk Organisasjon for rettferdige straffer	ROS Rådgivning om Spiseforstyrrelser
Norges Kvinne- og familieforbund	Norsk Revmatikerforbund	Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (RIO)
Norges Livredningsselskap	Norsk Sangerforum	Sami Nissonforum/Samisk Kvinneforum
Norges Musikkorps Forbund	Norsk Sarkoidose Forening	Seniordans Norge
Norges Naturvernforbund	Norske Kirkeakademier	Seniornett Norge
Norges Røde Kors	Norske konsertarrangører	Seniorsaken
Norges Samemisjon	Norske Kunstforeninger	Sex og Politikk - Forening For Seksuell og Reproduktiv Helse og Rettigheter
	Norske Kvinners Sanitetsforening	
	Norske Redningshunder	

Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet	Stiftelsen Pinsevevnenes Evangeliesenter	Tsjetsjensk Ungdomsforening (TUF)
Skedsmokorset Kulturform	Stiftelsen Retretten	Ung Kirkesang
Skiforeningen	Stiftelsen Rettferd for taperne	Ung Kreft
Slekt og data	Stiftelsen Robin Hood Huset	UngDialog
Solgården Sa	Stiftelsen Tamilsk Ressurs og	Ungdom mot narkotika -UMN
Sos-Barnebyer Norge Stiftelsen	Veiledningssenter	Ung Funksjonshemmede
Spilleavhengighet Norge	Stiftelsen Termik	Union Of Nigerian Nationals Norway
Spiseforstyrrelsesforeningen	Stiftelsen Trondheim Jazzfestival	Vatnar Kristne Fellesskap(VKF)
Stiftelsen Angstringen Norge (arn)	STL Samarbeidsrådet for Tros- og	Velferdsalliansen
Stiftelsen Flyktninghjelpen	Livssynssamfunn	Vellenes Fellesorganisasjon
Stiftelsen Fontenehuset Drammen	Stoffskifteforbundet	Vestre Aker Frivillighetssentral
Stiftelsen Fontenehuset Hønefoss	Strømmestiftelsen	Veteranforbundet SIOPS
Stiftelsen Fransiskushjelpen	Studieforbundet Funkis	Voksenopplæringsforbundet (VOFO)
Stiftelsen Frogner Menighetshus	Studieforbundet kultur og tradisjon	Voksne med medfødt hjertefeil
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo	Støtteforeningen for Kreftrammede	Y's Men International Region Norge
Stiftelsen Kirkens Sosialtjeneste	Syvendedags Adventistforbundet - Den	Åpen folkekirke
Stiftelsen Livsglede for Eldre	Norske Union	
Stiftelsen Norsk Luftambulanse	Søndagsskolen Norge	
Stiftelsen Norsk Nødhjelp	Telefonkontakt for eldre og uføre	
Stiftelsen Organdonasjon	Termik Rana	

FRIVILLIGHET
NORGE